

ZANDEN VAN BERG

SOORTENLIJST

Uit de enquête, die onder de lezers van Afzettingen is gehouden, om hun wensen omtrent de inhoud te leren kennen, bleek dat er behoefte aan soortenlijsten bestaat.

Na inventarisatie van mijn kollektie uit de Zanden van Berg, wil ik de resultaten hiervan, voor wat de gedetermineerde mollusken betreft, opsommen.

De literatuur, die hiervoor is geraadpleegd, treft u onder dit opstel aan. Verder moet ik de heren M.C. Cadée en A.W. Janssen bedanken voor de diverse malen die ze mij de laatste jaren hebben bijgestaan met determinatieadviezen.

Volledig is de lijst niet. Vooral diegenen, die op de goede plaats in Borgloon hebben verzameld, kunnen op wat meer soorten gastropoden rekenen. Nomenclatorisch zal het hier en daar ook wel wat rammelen, hoewel ik heb gepoogd de meest aktuele benaming te gebruiken. Toch hoop ik, dat deze lijst een handleiding vormt om het materiaal uit de Zanden van Berg op orde te brengen.

Nog even in het kort iets over de stratigrafie. De Zanden van Berg behoren tot het Rupelien. De onderzijde wordt begrensd door de Atuatuca Formatie. De Zanden van Berg snijden zich hier vaak diep in. Zij vormen de afzetting van een mariene transgressie in een lagunair gebied, waarin de Zanden van Oude Biesen de top van de Atuatuca Formatie vormen. In het oostelijk deel van het verspreidingsgebied zijn in de Zanden van Berg twee horizons te onderscheiden:

1. de onderste horizon met *Callista kickxi* bevat zeer veel omgewerkt materiaal uit de Atuatuca Formatie. Deze soorten zijn in het lijstje voorzien van de letters AF. De fauna van Berg kenmerkt zich door gaaf materiaal, vaak nog in leefpositie of doublet;

2. de bovenste horizon met *Astarte trigonella* wordt gekenmerkt door het voorkomen van een dik pakket, veelal gerold, schelpmateriaal, afkomstig uit een strandafzetting of een ondiep milieu met grote stroomsnelheden. De Fransen zouden het een falun hebben genoemd.

Glibert noemt nog een derde horizon, met *Nucunella taxandrica*. In het onderzochte gebied komt deze laag echter niet in open ontsluitingen voor. De korrelstructuur van het zand is tamelijk grof, zodat de lagen goed watervoerend (geweest) kunnen zijn. Dit is de konservatietoestand van kleinere en dunschalige mollusken niet ten goede gekomen. Zij komen dan ook niet of nauwelijks herkenbaar voor.

De Zanden van Berg zijn op diverse plaatsen ook zonder fossielinhoud afgezet. Zij zijn dan herkenbaar aan de donkere, platte vuursteenkeitjes, die er overal in voorkomen. In het gebied rond Leuven, waar onder de Zanden van Berg de Zanden van Kerkom voorkomen, vormen deze keitjes dan ook het middel om beide lagen te onderscheiden.

De bovengrens van de Zanden van Berg wordt gevormd door de Nuculaklei, waarvan de afzetting getuigt van de stabilisatie van een dieper marien milieu.

De hierna genoemde fossielen zijn verzameld in de ontsluitingen Koestraat, nabij de kerk van Kleine Spouwen, de Keistraat in het gehucht Berg, eveneens behorend tot Kleine Spouwen en tevens typelokaliteit, Borgloon in

het talud van de rondweg, groeve Mommen in Vliermaal. Hier kan, met enige moeite, nog steeds materiaal worden verzameld. De overige vindplaatsen zijn gesloten. Alle genoemde lokaties bevinden zich in de Belgische provincie Limburg.

Literatuur

Glibert, M. 1957 Pélécypodes et Gastropodes du Rupélien supérieur et du Chattien de la Belge. Verh. Kon. Belg. Inst. Nat. wetensch. Nr. 137.

Glibert, M. & J. de Heinzelin de Braucourt 1954, l'Oligocène inférieur Belge. Verh. Kon. Belg. Inst. Nat. Wetensch. Volume jubilaire Victor van Straelen, blz. 281-438, 12 pl.

Janssen, A.W., V.W.M. van Hinsbergh & M.C. Cadée 1976, Meded. Wergr. Tert. Kwart. Geol. vol. 13 nr. 3, blz. 75-115.

Janssen, A.W. 1979. Mollusken fauna uit de Nuculaklei en de relatieve ouderdom van Midden Oligocene afzettingen in Belgisch Limburg. Afzettingen najaar 1979.

Janssen, R. 1978 Die Mollusken des Oberoligozäns im Nordsee-Becken. Arch. Moll. 109 blz. 137-227 en blz. 277-376.

Janssen, R. 1979 Revision der Bivalva des Oberoligozäns. Geol. Abh. Hessen nr. 78.

Küster-Wendenburg, E. 1973 Die Gastropoden aus den Meeressand des Mainzer Tertiärbeckens. Abh. Hess. L.-Amt Bodenforsch. Heft 67.

Neuffer, O. 1973 Die Bivalven des Unteren Meeressandes im Mainzer-Becken. Abh. hess. L.-Amt Bodenforsch. Heft 68.

Lijst van soorten gevonden in de Zanden van Berg BIVALVEN

Nucula compta (Goldfuss 1837)
Nucula subtransversa (Nyst 1835)
Nuculana galeoptiana (Nyst 1843)
Glycymeris subterebratularis (Orbigny 1852)
Glycymeris obovata (Lamarck 1819)
Limopsis goldfussi (Nyst 1845)
Palliolum sp. nov.
Hilberia hoeninghausi (Defance 1825)
Pycnodonte callifera (Lamarck 1823)
Pododesmus goldfussi (Deshayes 1860)
Congeria nysti (Orbigny 1847) AF
Lucinella undulata (Lamarck 1806)
Callucina thierensi (Hébert 1849) AF
Clairbornites tenuistriata (Hébert 1849)
Saxolucina omaliusi (Deshayes 1857) AF
Pteromeris sp.
Cyclocardia omaliana (Nyst 1845)
Felaniella nysti (Bosquet 1868)

Astarte henckeliusiana (Nyst 1836)
Astarte trigonella (Nyst 1845)
Astarte pseudomalii (Bosquet 1859)
Laevicardium tenuisulcatum (Nyst 1836)
Plagiocardium scobinula (Deshayes 1858)
Angulus sp.
Abra fragilis (Bosquet 1852)
Glossus subtransversus auct.
Polymesoda convexa (Brongniart 1822) AF
Cyrenorita neglecta (Nyst 1836) AF
Pelecypoda polytropha incrassata (Sowerby 1817)
Arctica islandica rotundata (Agassiz 1845)
Arctica sp. nov.
Sphenia angustata (Sowerby 1826)
Callista splendida auct.
Callista bosqueti (Hébert 1849)
Callista kickxi (Nyst 1836)
Caestocorbula henckeliusiana (Nyst 1836) AF
Varicorbula gibba subpisum (Orbigny 1852)
Lentidium donaciformis (Nyst 1836) AF
Lentidium triangulum (Nyst 1836) AF
Hiatella arctica (Linné 1758)
Panopea heberti (Deshayes 1857)

SCAPHOPODEN

Dentalium acutum (Hébert 1849)
Dentalium sp.
Fustiaria fissura (Lamarck 1818)

GASTROPODEN

Emarginula nystiana (Bosquet 1851)
Tiburnus margaritula (Sandberger 1859)
Vittocliton duchasteli (Deshayes 1852) AF
Turboella turbinata (Lamarck 1804) AF
Rissoa succincta (Nyst 1845)
Nystia duchasteli (Nyst 1836) AF
Stenothyra pupa (Nyst 1836) AF
Hydrobia dubuissoni (Bouillet 1834) AF
Melanoides fasciatus (Sowerby 1819) AF
Bittium undulosum (Meunier 1880) AF
Sandbergeria cancellata (Nyst 1836) AF
Pirenella plicata monilifera (Deshayes 1834) AF
Potamides lamarcki (Brongniart 1810) AF
Potamides labyrinthus (Nyst 1836) AF
Turriscula recticosta (Sandberger 1859)
Opalia rugulosa (Koenen 1891)
Xenophora scrutaria (Philippi 1843)
Calyptraea striatella (Nyst 1845)
Aporrhais speciosa (Schlotheim 1820)
Euspira helicina (Brocchi 1814)
Euspira nysti (Orbigny 1852)
Sigatica hantoniensis (Pilkington 1804)
Charonia flandrica (Koninck 1838)
Lyrotypis cuniculosus (Nyst 1836)

Trophon deshayesi (Nyst 1836)
Whitecliffia suturosa (Nyst 1836)
Keepingia gossardi (Nyst 1836)
Aquilofusus convexus (Sandberger 1836)
Aquilofusus deshayesi (Koninck 1838)
Streptochetus cheriscus elongatus (Nyst 1845)
Athleta rathieri (Hébert 1849)
Cancellaria evulsa postera (Beyrich 1856)
Unitas granulata (Nyst 1845)
Unitas sp.
Turris duchasteli (Nyst 1836)
Turricula regularis (Münster 1826)
Gemmula konincki (Nyst 1845)
Epalxis crenata (Nyst 1845)
Borsonia obliquinodosa (Sandberger 1869)
Mangelia costellaria (Nyst 1836) AF
Radix sp. AF
Odostomia sp.
Syrnola subcylindrica (Philippi 1843)
Tornatellaea simulata (Solander 1798)
Gyraulus sp. AF

Anton Janse
G. v. Voornestraat 165
3232 BE Brielle
